

Staré Město Liberec

Nejkrásnější liberecká čtvrť, plná historických budov, v samém centru města je rozhodně nejlepším místem pro nenáročnou procházku Libercem.

2 hodiny

7 km

Edice #discoverliberec

Temný Liberec

Neobjevený Liberec

Umělecký Liberec

Kristiánov

Liberec s kočárkem

Horní a Dolní Hanychov

Perštýn

Nové Město

Lidové sady

Janův Důl

Lieblegův Liberec

Visit Liberec

1

RADNICE

Radnice je jasná jednička Starého Města. Nejkrásnější novorenesanční budova Liberce vyrostla na náměstí v letech 1888–1893 podle projektu Rakušana Franze von Neumanna, a tak není divu, že vypadá jako mladší a menší sestra své kolegyně ve Vídni. Naše národní kulturní památka se pyšní zdobenou fasádou, krásnými vitrážemi a obřadní síní, kde na nástropní malbě pravda vítězí nad temnými silami. Schodiště z růžového mramoru zdobí busty slavných osobností, chodby dekorují nástropní malby se znaky cechů a z 61metrové výšky hlavní věže shlíží na město rytíř Roland coby strážce městských práv a privilegií.

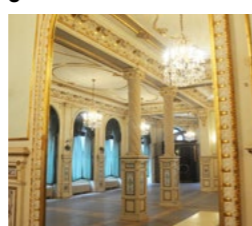
2

DIVADLO F. X. ŠALDY

Divadlo si s námi hezky pohrává. Zvnějšku nás vítá vznešenou novorenesanční krásou, která uvnitř přechází do bohaté a okázalé zdobnosti novobarokní. Budova z let 1881–1883 je pokladem z rukou význačných divadelních architektů Ferdinanda Fellnera a Hermann Helmera, kteří projektovali třeba také Státní operu v Praze, úpravy Grandhotelu Pupp v Karlových Varech nebo divadlo v sousedním Jablonci. Na střeše našeho divadla se usadily múzy a spousta se jich určitě protlačila i dovnitř, kde mají pod patronací hned tři soubory (operu, činohru a balet). Vzácným dílem je tu také opona od slavného secesního malíře Gustava Klimta – s kouzelným jménem Triumf lásky.

3

KAVÁRNA POŠTA

Tahle Pošta naproti poště vyrostla roku 1892, aby nabízela občerstvení a přístřeší v době, kdy rozvoz dopisů úředních i psaníček milostných obstarávaly kořmi tažené poštovní dostavníky. Honosný interiér kavárny v novorokokovém stylu byl velice reprezentativní a směle se mohl měřit s podobnými podniky ve velkých evropských městech. Točité sloupy, keramické obklady, zrcadla, bohaté zlacená štukatérská výzdoba a stylový nábytek vytvářely dojem

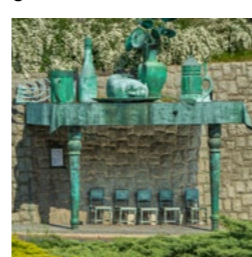
4

KNIHOVNA A SYNAGOGA

Kdysi tu stála jedna z největších synagog ve střední Evropě, kterou však nacisté během Kříštlavé noci roku 1938 do základů vypálili. Důstojného využití se opuštěnému místu dostalo až na přelomu 20. a 21. století, kdy tu za podpory prezidentů ČR Václava Havla a SRN Romana Herzoga vyrostla knihovna s židovskou modlitebnou. Budova proto dostala symbolický název „Stavba smíření“. Nová synagoga má tvar poloviny Davidovy hvězdy, její plášť připomíná Zeď nářků a vyrytý pruh hebrejského textu je výňatkem z knihy Jonáš ze Starého zákona. Liberecká synagoga je první stavba tohoto druhu, postavená ve střední Evropě po 2. světové válce.

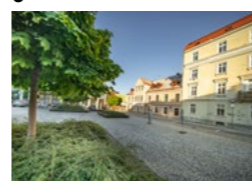
5

HOSTINA OBRŮ

U této Zastávky MHD se zastaví každý, ať už na autobus čeká nebo ne. Někdy se místu říká Hostina obrů a je to pojmenování opravdu výstižné. Černý humor Davida Černého nám tu na obrovském stole bez okolků servíruje artefakty někdejšího česko-německo-židovského společenství plně zjevné i skryté symboliky. Kompak asi patří uříznutá hlava, kdo si pochutná na libereckých párcích pohozených vedle odpadkového koše ve tvaru plechovky a co to mají na hlavách otravné mouchy kroužící kolem nedojedeného jídla? Popustte uzdu své fantazii a dobře si prohlédněte i všechny detaily.

6

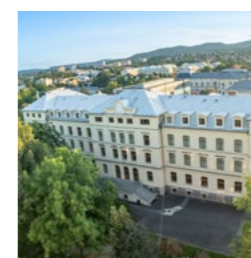

NERUDOVO NÁMĚSTÍ

Poklidný kout vůbec nenaznačuje, že právě kráčíte místem, kde pod dlažbou dodnes spočívají mrtví z bitev i epidemií a nacházejí se tady také staré vodovodní řady a dřevěná potrubí. Určitě nejznámější budovou tohoto náměstí je restaurace Černý kůň, dříve zdobená soškou vzpínajícího se koně na štítě. Ta také původně měla ve dvoře rozlehlé stáje pro potahy poštovních vozů, které se

odsud vydávaly na cestu do Prahy. Nejnápadnější stavbou Nerudova náměstí je pak telekomunikační budova, kdy první telefonní stanice s pětimístnými čísly byly na ústřednu připojeny v roce 1966 a v roce 1977 tady byla otevřena první automatická telefonní ústředna v ČSSR. Dlouhá léta vévodila náměstí Neptunova kašna (od roku 1925), která se roku 2010 vrátila zpátky na Benešovo náměstí.

7

ZŠ 5. KVĚTNA

Dnes jeden název pro dvě budovy a dva stupně. ZŠ pro 1. stupeň měla původně sloužit jako Rudolfův chudobinec (pojmenovaný po korunním princí), ale hned od roku 1871 tu fungovaly i třídy obecní školy. V průběhu let se tady vystřídala řádka institucí. Od roku 1885 zde byla česká veřejná obecná škola, kterou později navštěvovali i dva slavní liberečtí rodáci – král zlidovělých písní Karel Vacek a král komiků Vlasta Burian. ZŠ pro 2. stupeň (naproti své kolegyni) byla postavena v letech 1878–79, kdy ještě neměla ulice určenou šířku, budova proto nápadně vyčnívá z regulační čáry a Liberečané jí prý záhy posměšně přezdívali „purkmistrův nos“. Dopravní potíže postupně narůstaly, až si roku 1967 vynutily alespoň prorážení průchodu.

8

PRŮMYSLOVKA LIBEREC

Škola je druhou nejstarší průmyslovou školou v našem státě, založená byla už roku 1876, takže nás předběhla jen průmyslovka pražská. Počtem studijních oborů patřila naše škola k nejrozsáhlejší v monarchii Rakouska-Uherska! Nejznámější část školy, přední trakt v novorenesančním slohu, vyrostla podél dnešní Masarykovy třídy počátkem 80. let 19. století zásluhou stavitele Adolfa Bürgera. Pokud dohlédnete svým ostrým zrakem až na štít, spatříte v něm rakousko-uherskou orlici a nápis Viribus unitis – společnými silami, oblíbené motto císaře Františka Josefa. V letech 1891–1893 navštěvoval školu i světoznámý automobilový konstruktér Ferdinand Porsche (viz pamětní deska).

9

TECHNICKÉ MUZEUM

Areál, ve kterém nyní sídlí Technické muzeum, má bohatou historii. V minulosti se tu konaly vyhlášené Liberecké výstavní trhy, které v době socialismu lákaly do města davy lidí na žhavé módní trendy. Trhy s příchodem nového tisíciletí zanikly, takže v komplexu se nyní díky Technickému muzeu můžete naopak zadívat do minulosti a prohlédnout si historické motocykly, jízdní kola i auta z různých koutů světa napříč celým 20. stoletím. Najdete tady také historické tramvaje a autobusy, první i poslední kabiny ještědské lanovky, a dokonce exponáty tak mohutné, že musely zůstat stát před branami.

10

OBCHODNÍ A ŽIVNOSTENSKÁ KOMORA

Tahle budova ví, jak reprezentovat. Kvůli zvláštnímu tvaru přidělené parcely je dlouhá a zároveň štíhlá, krásně zdobená a velice důstojná. Projekt Franze Brantzkyho a Martina Remgese z Kolína nad Rýnem vyhrál v mezinárodní soutěži nad dalšími 55 návrhy a do podoby severské neorenesance se špetkou secese jej pak v letech 1899–1900 zhmotnili stavitelé Gustav a Ferdinand Mikschové. Po roce 1948 zde OŽK vystřídal KNV (Krajský národní výbor) a po něm tu začala působit poliklinika. Ve své době však patřila zdejším obchodní komora k nejvýznamnějším v Rakousku-Uhersku a spolu s opavskou budovou Obchodní a živnostenské komory dodnes představuje nejohroženější objekt svého druhu v celé České republice.

11

OBLASTNÍ GALERIE LÁZNĚ

Ponořte se do Oblastní galerie Liberec, která sídlí v budově bývalých lázní. Rozhodnutí o postavení městských lázní padlo v roce 1898, v roce 50. výročí panování císaře Františka Josefa (viz pamětní nápis na průčelí budovy). Stavbu navrhl vídeňský architekt Petr Paul Brang, který je autorem třeba také lázní v Ústí nad Labem nebo kolonády v Janských Lázních. Naše lázně z let 1901–1902 plnily především hygienickou funkci, protože v době jejich výstavby nebyly domácnosti běžně vybaveny koupelnami. Za nápisem Lázně a modrou linií vody dnes sídlí Oblastní galerie, která spravuje sbírky více než 21 000 uměleckých děl z Čech, Německa, Rakouska, Francie, Nizozemí i dalších evropských států a právem se tedy označuje jako Muzeum evropského umění.

12

MASARYKOVA TŘÍDA A ZLATÝ KŘÍŽ

Současná podoba Masarykovy třídy je z doby největšího rozmachu města na přelomu 19. a 20. století. Její součástí je tzv. Zlatý kříž, tvořený křížovatkou s Vítěznou ulicí. Právě tady najdete Lázně císaře Františka Josefa I. (nynější galerii), Severočeské muzeum (MUZA) a Obchodní živnostenskou komoru (nynější polikliniku). Dalším významným místem na Masaryčce je původní areál výstaviště, který dnes slouží jako Technické muzeum. Lipová alej vás pak vede romantickou procházkou podél reprezentativních vil z centra města směrem k botanické zahradě, zoo a Lidovým sadům, kde začíná síť stezek do Jizerských hor. Není tedy divu, že právě Masarykova třída je prý v celých Čechách tou nejkrásnější ulicí.

13

SEVEROČESKÉ MUZEUM - MUZA

Severočeské muzeum - MUZA, které patří mezi největší muzea v ČR, bylo založeno už v roce 1873 jako nejstarší uměleckoprůmyslové muzeum v českých zemích. Novorenesanční budova podle návrhu Friedricha Ohmana je vlastně sama o sobě cenným exponátem, svou architekturou totiž jednotlivé části stavby připomínají měšťanský dům, kapli i palác a v zadní části je navíc vsazena kopie věže staré radnice. Vychutnejte si v muzeu sbírky evropského umění, přírodu Jizerských hor i bouřlivé dějiny města. Na závěr prohlídky pak vystoupejte věží kolem nejdelšího skleněného žebříku na světě až do nebe a prožijte příběh skla z Křišťálového údolí.

14

LABUTÍ JEZÍRKO

Jezíčko, nenápadně schované v lesíku u Zoologické zahrady, vybudoval pro radost a rekreaci Liberečanů v letech 1889–1891 Spolek přátel přírody. Zprvu se místu říkalo Gondolový rybník (Gondelteich), protože tu v létě brázdlily hladinu loďčky (gondoly). Cílí ruch panoval také na nábrežích, kde se korzovalo a v zimě se na zamrzlou hladinu zase vydávali nadšení bruslaři. Romantická hrázděná stavba na pravém břehu sloužila původně jako půjčovna loďek a stanoviště dozoru, od roku 1974 se pak proměnila na oblíbenou restauraci. Obdobný domek na protilehlém břehu byl v roce 1897 konečnou stanicí tramvaje, dnes je v něm kiosky. Nejnápadnější proměnou však prošlo samo Jezíčko. Zmizeli bruslaři, loďky i labuť a místo nich hladinu křičí pelikáni z blízké zoologické zahrady.

15

ZOOLOGICKÁ ZAHRADA

Zoologická zahrada Liberec je nejstarší zoo na území republiky! V údolí Jizerského potoka se vyklubala už roku 1904 díky úsilí ornitologického spolku, který zde zřídil voliér pro ptactvo a srnčí výběh. Jedním z nejdéle fungujících výběhů s vnitřními ubikacemi byl medvěďinec, který sloužil těmto šelmám nepřetržitě v letech 1909–1979, než byl pro havarijný stav zbourán. Nejstarší dochovanou budovou na území zoo je pak cukrárna Čapí hnízdo, která byla v roce 1906 pavilonem pro šampaňské víno na Německočeské výstavě a po jejím skončení byla do zoo přemístěna. Nyní je Zoo Liberec respektovanou institucí, kde můžete obdivovat přes 170 druhů zvířat ze všech kontinentů.

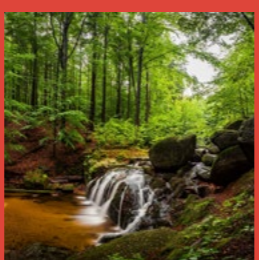
16

LIDOVÉ SADY

Na konci města a začátku Jizerských hor kdysi stála výletní restaurace Belveder. Když přestala být dostatečně reprezentativní, padlo rozhodnutí o stavbě nové, honosnější. Vítězný projekt architekta Adolfa Horna ovšem natolik přesahoval finanční možnosti města, že si nutně vyžadoval přepracování. Vlivný liberecký továrník Heinrich Liebig dal proto návrh k posouzení norimberskému profesorovi Josefu Schmitzovi, který si přizval ještě svého kolegu Jakoba Schmeissera. Projekt kombinoval práci všech tří a výsledkem stojí za to! Rozsáhlá stavba z let 1900–1901 nese znaky romantismu i nastupující secese a z 32metrové věže je krásný výhled do okolí.

17

JIZERSKÉ HORY

Na tomto místě začínají Liberečané své oblíbené vycházky do lesů Jizerských hor. A Jizerky jsou hory, se kterými musí ve svých plánech počítat i každý správný turista. Patnáct vrcholů přes tisíc metrů, nejvíce rozhlazen v ČR, četná rašeliniště a lesy protkané potoky i říčkami s vodopády slibují nezapomenutelné zážitky. Hory se mohou chlubit i působivými rekordy: Jizerskohorské bučiny jsou první přírodní památkou ČR na seznamu Světového dědictví UNESCO a v zimě se zase můžete projet ve stopách nejslavnějšího závodu – Jizerské 50, nebo se vydat vlastní cestou na dvou stovkách upravovaných tratí.

18

BOTANICKÁ ZAHRADA

Botanická zahrada zapustila původně své kořeny v místě nynějšího Severočeského muzea, kde začal Spolek přátel přírody v roce 1876 vysazovat keře a stromy. Právě kvůli následné stavbě muzea se však musela botanická zahrada po 15 letech svého působení přemístit do nového areálu, který byl zpřístupněn roku 1895 a zahrada se tak stala nejstarší v ČR. Současný skleníkový areál vymodeloval ve vtipném a zároveň praktickém tvaru buněk Ing. arch Pavel Vaněček a jeho projekt vyrostl v zahradě při rozsáhlé přestavbě v letech 1995–1999. Naše botanka se nyní stará o nejpestřejší sbírku orchidejí, kapradin a masožravých rostlin v ČR, najdete tu však i nejstarší kamélie nebo nejdéle pěstované bonsaj v Evropě.

19

SUKOVO NÁMĚSTÍ

Čtvercovému náměstí s parkovou úpravou se mezi místními běžně přezdívá „Dubák“, protože právě tady nechal Spolek přátel přírody vysadit roku 1879 dva symbolické duby na počest stříbrného výročí svatby císařského páru – Alžběty Bavorské a Františka Josefa. Také blízké okolí, protnuté sítí pravouhlych ulic se jmény slavných spisovatelů a skladatelů, má zajímavou historii. Stavební společnost „Gemeinnützige Baugesellschaft“ pod vedením Ernsta Schäfera tu postavila na 60 menších rodinných domů se závaznými pravidly, která

20

zakazovala např. dodatečné stavební úpravy nebo provozování jakéhokoliv řemesla. Kvůli jednotnému vzhledu pocházely třeba i ploty z jedné dílny a regulováno bylo také osázení zahrad.

KASÁRNA

Tenhle vojenský areál má důmyslné architektonické maskování. Kolemjdoucí si většinou všimnou jen novorománské budovy s věží, aniž by tušili, že se za ní ukrývá obrovský komplex budov seskupených kolem obdélníkového nádvoří. Kasárna byla postavena v letech 1891–1893 podle projektu Adolfa Kaulferse a původně se jí říkalo Kasárna císaře Františka Josefa. Nynější název – Kasárna 6. října – získala pravděpodobně v roce 1947, protože během tzv. Karpatsko-Dukelské operace v době 2. světové války vstoupily československé jednotky právě tento den poprvé na naše území. Zdejší 31. pluk radiční, chemické a biologické ochrany je jediným specializovaným útvarem tohoto typu v Armádě ČR.

21

ZAHRADA VZPOMÍNEK

Kdysi tady býval městský hřbitov, kde se pohřbívalo až do roku 1956. Najdete tu také hrobku libereckého textilního barona Johanna Liebiga staršího nebo stavitele Adolfa Hübnera. Dnes je místo přeměněno na park, kterému se říká „Mrtvolky“ a je tak dokonce i značený v mapách. Parkem se vine kamenná řeka vzpomínek, která ve svých žulových vlnách nese střípký liberecké minulosti (části střechy z lázní, obklady z bývalého obchodáku Ještěd, cívku z kina Varšava, část kolejnice z první tramvajové trati nebo třeba leštěný hranol z krematoria). Vchod do parku z druhé strany stráží dvojice pískovcových soch Petra a Pavla.

22

JEDLIČKŮV ÚSTAV

Počátek cílené péče o tělesně postižené děti v Liberci se datuje k roku 1903, kdy MUDr. Gotstein otevřel v Mariánské ulici 1. soukromý ortoped.-medikomechan. ústav. Kapacita brzy nestačila, a tak byl v roce 1910 dočasně otevřen v Pastýřské ulici „Domov pro mrzáky“, určený výlučně pro děti bez prostředků, potřebujících léčbu. Obří nedostatek lůžek si vynutil výstavbu dalšího zařízení (dnešní Jedličkův ústav) v Lužické ulici. Nový veřejný „Krüppelheim“ měl léčit, vychovávat, vzdělávat a podporovat postižené děti a mladistvé. Během obou válek pak ústav sloužil i jako zařízení pro válečné invalidy. V roce 1945 se zařízení stalo pobočkou Jedličkova ústavu v Praze a jeho název si nese dodnes, stejně jako účel a poslání.

23

DOMOV MLÁDEŽE

Rozsáhlou novogotickou budovu se 110 metrů dlouhým průčelím postavila v letech 1898–1899 firma Gustav a Ferdinand Mikschové podle projektu Adolfa Kaulferse. Stavba sloužila jako městský starobinec (= domov důchodců), kde vpravo od vchodu bydlely ženy, nalevo muži a střed obývaly manželské páry. O deset let později postavilo město naproti starobinci chorobinec (= LDN, event. hospic), kdy stavbu v secesním stylu projektoval Josef Schuh a provedl Gustav Habel. Využití obou budov se v průběhu času prakticky otočilo o 180 stupňů a místo péče o chudé, nemocné a zestárlé začaly sloužit jako domovy mládeže.

24

MALÉ DIVADLO

Kdysi tu stál patrový hostinec Prátr (od roku 1869) a při jeho přestavbě vznikl sál, kde se hrálo i divadlo. Později tu přibyl ještě hotel, restaurace, tělocvična a budově se říkalo Lidový nebo Dělnický dům. Po 2. sv. válce objekt dlouho chátral, až v roce 1986 Karel Hubáček zpracoval studii rekonstrukce a v září 1989 byla dokončena nová komorní scéna Divadla F. X. Šaldy. Budova byla zpočátku pojmenovaná Aréna, ale název se neujal a dnes je scéna známá jako Malé divadlo.

25

RODNÝ DŮM OTFRIEDA PREUSSLERA

Otfried Preussler (roz. Otfried Syrowatka), autor hororového Čarodějova učně i vysloveně laskavé pohádky Malá čarodějnice, se narodil 20. 10. 1923 v Liberci do učitelské rodiny. Otfried už jako dítě trávil spoustu času v otcově obsáhlé knihovně, velkou inspirací mu byla také babička Dora svým bohatým vyprávěním. V roce 1942 byl rovnou z gymnázia poslán na východní frontu, kde roku 1944 padl

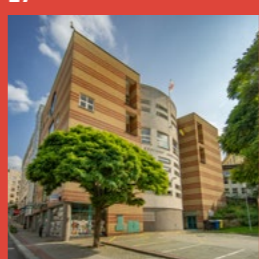
26

RODNÝ DŮM F. X. ŠALDY

František Xaver se narodil 22. prosince 1867 v domě na dnešní Spisovatelské činnosti. Napsal přes 30 knih, které byly přeloženy do 55 jazyků a obdržel za ně i mnoho cen. Preussler proslul zejména dětskou literaturou, kdy naplně svých knih a povídek čerpal hlavně z lidového vyprávění a pověstí.

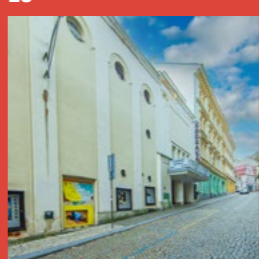
27

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA

Když v letech 1994–1995 ozdobila Frydantskou ulici postmoderní budova základní umělecké školy od architektů Pavla Janouška, Pavla Švancera, Pavla Vaněčka a Borise Šonského, vstihla v sobě prvky školského vzdělání i milou hravost dětí. Půdorys ve tvaru protáhlého lichoběžníku zakončuje v zadní části válec po stranách v objektu dvou kvádrů. Milovník geometrie by jásal i nad okny ve tvaru čtverců, obdélníků a kružnic. Právě díky jejich vzájemnému střídání i šmrncovním červeným pásům v zadní části, působí stavba rozpustilým dojem a byla v roce 1995 po zásluze vyhlášena stavbou ČR. Zuška vzdělává téměř 1900 žáků v oborech: literární-dramatickém, výtvarném, tanečním a hudebním.

28

KINO VARŠAVA

Nejstarší liberecké kino pochází z let 1908–1909 kdy tu pod vedením stavitelů Roberta a Ernesta Peukerových vznikl první stálý biograf s názvem „Elektrisches Jubiläums-Theater“. Jako jubilejní bylo kino pojmenováno v souvislosti s oslavami 60. výročí vlády Františka Josefa. Plně elektrifikované kino patřilo k prvním a nejmodernějším zařízením svého druhu v severních Čechách a program zde mohl sledovat až 234 diváků. Po přestavbě v roce 1922 došlo k výrazné modernizaci, která způsobila zajímavé spojení – v přezími promítalo kino a v patře byla umístěna procházka s myčkou. V letech 2024 a 2025 prochází naše nejstarší kino rozsáhlou modernizací.

29

NÁM. DR. E. BENEŠE

Vítejte zpátky na Benešově náměstí. Nepřehlédnutelnou ozdobou je tu Neptunova kašna, která se sem vrátila z Nerudova náměstí. Národní radnice dekoruje stylizovaný bronzový tankový pás v upomínku na invazi vojsk roku 1968 a hned vedle se na nároží u radnice pravidelně zhruba po roce střídají různá díla umění. Schodiště do radnice dekoruje památník událostem roku 1989 – citát Václava Havla – „Život je radostná spolučast na zázraku bytí“. Za výstavní radniční budovou skromně vykukuje vzácná meteobudka a záda jí kryje výstavní budova divadla. Takové je Benešovo náměstí – liberecké hlavní náměstí.